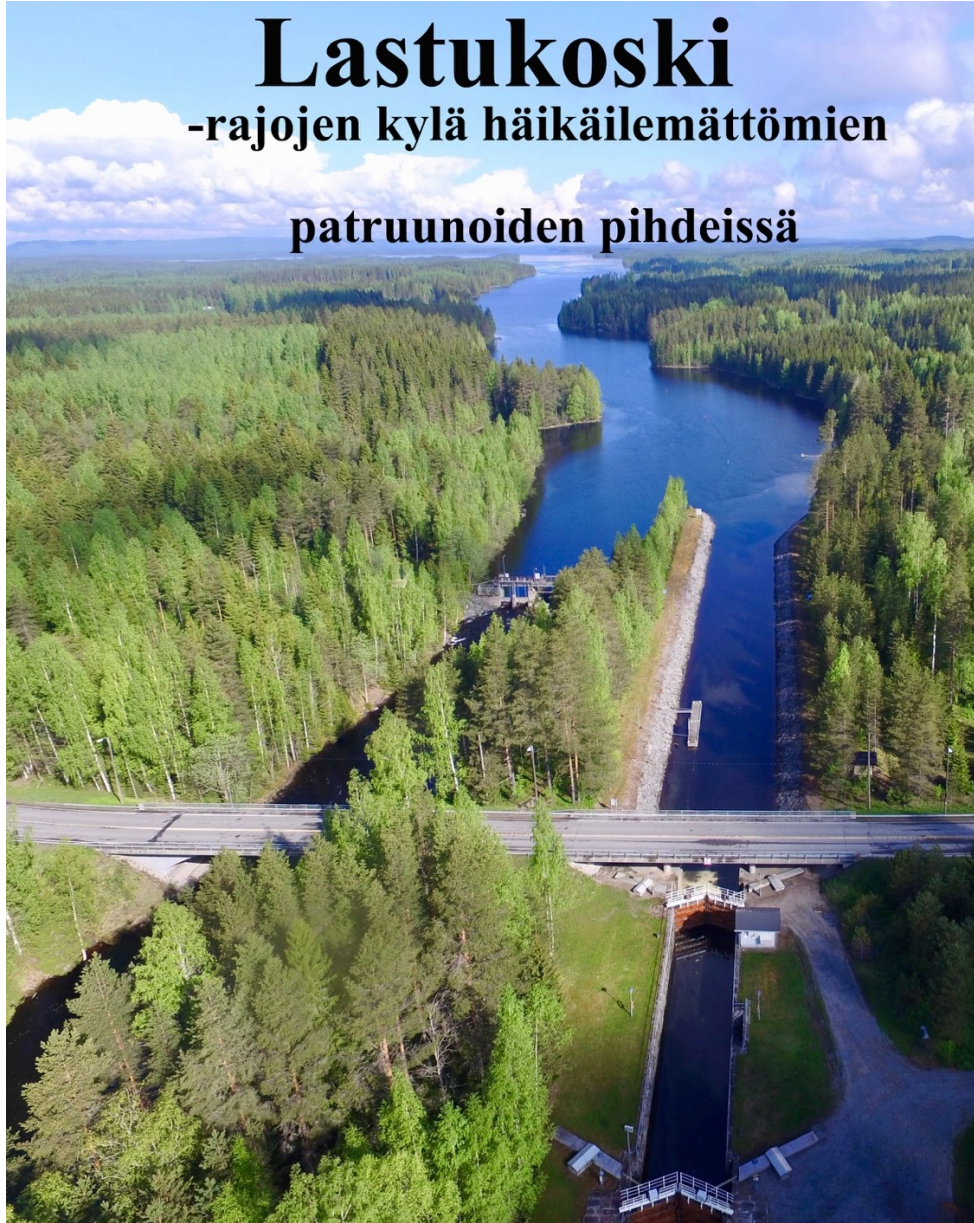

AVUSTUSHAKEMUS

Lastukosken kylän historiakirja

Lastukoski **-rajojen kylä häikäilemättömien** **patruunoiden pihdeissä**

Lastukosken Kylät ry

Perinnepiiri/

Matti Korhonen

Lastukosken kylän historiasta kertova kirja ilmestyy tämän kevään aikana.

Aineistoa kirjan sisällöksi on alettu koota kyläläisiltä jo 1980-luvun puolivälissä aluksi Simo Väätäisen vetämässä perinnepiirissä ja kirjan viimeistelystä on vastannut Matti Korhonen.

Nilsiläiset vuoret Pisa ja Kinahmi sekä Hornankallio Suvasvedellä ovat ainoat kansalliseepos Kalevalassa mainitut paikannimet ja erityisesti niiden merkittävyyden takia. Tällä alueella ovat asuneet järvilappalaisten eränkävijäkansa ja muun muassa heidän arjestaan Kalevala kertoo. Nuo ympäristöään korkeammalle kohoavat paikat ja erityisesti Pisa (pyhä vuori) on muinaisten metsästäjien saalistuspaikka ja luonnonjumalien palvontapaikka. Palvontaan pyhitetyt seitakivet Pisan laella on myöhemmin otettu Ruotsin ja Venäjän rajan merkkikiviksi Täyssinän rauhassa v.1595.

Tuosta rauhanteosta alkaen Suomi on asemoitunut sitoutumisensa läntiseen kulttuurialueeseen, luterilaisuuteen, pohjoismaiseen oikeusjärjestelmään ja länsimaiseen demokratiaan.

Lastukosken sijainti historian kuluessa on monissa yhteyksissä ja tarkoituksissa ollut raja-alueita. 1300-luvulla Savon alueen hallinnasta ja väestön veronkannosta kiistelivät Novgorodin ruhtinaskunta ja Ruotsin kuningaskunta. Novgorodin ns.Vatjan viidenneksen pohjoisrajan linjaus kulki Pisan kautta.

Vuotjärven-Lastukosken –Syvärin vesistö oli myös hämäläisten ja karjalaisten eränkävijöiden nautinta-alueiden raja-alue ja yhteinen kulkureitti Karjalan kannakselta kohti Pohjanlahden perukoita.

Heimojen ja valtakuntien raja-alueella Pisan erämaat ovat olleet toisaalta hyvä piilopaikka veronkantajilta, virkavallalta sekä ison- ja pikkuvihan aikana arvoesineitä ja ihmisiä orjiksi ryösteleviltä venäläissotilailta.

Kiinteän asutuksen leviäminen Pohjois-Savoon liittyy Ruotsin kuningaskunnan elintilan laajentamiseen kruunun omistamaan erämaahan ja samalla verotulojen kasvattamiseen. Kuningas valtuutti Olavinlinnan linnanherran myöntämään anekeilla maa-alueita Pohjois-Savosta, joilta kruunun- ja perintötiloilta valtio alkoi kantaa veroja kuningashuoneen ja armeijan ylläpitoon.

Näillä veronkantomatkoilla kruununvouti ja manttaalikomissaari Brynolf Brunou sai tietoonsa Syvärin, Siikajärven ja Vuotjärven rantamilla asuvien talonpoikien raudan valmistustaidot. Seudun kallioperästä pohjaveteen liuennut rauta joutuessaan hapelliseen järviveteen sakkautuu ja järvien pohjaan alkaa muodostua nappimaisia

järvimalmikkokareita tai lepereitä. Vuotjärven alajuoksulla oleva Juankoski nähtiin otolliseksi masuunin paikaksi ja lupa sen perustamiseen oli saatu varsin kevyin perustein. Raudan valmistuksessa tarvittiin paitsi järvimalmia myös puuhiiltä ja niiden toimittamisvelvoitteet koituivatkin paikalliselle väestölle vuosisataiseksi piinaksi. Talonpojat menettivät maansa ruukille ja joutuivat torppareiksi tai loisiksi omille mailleen. Helpotuksen kurjuuteen toi oikeastaan vasta torpparilaki.

Jos siihen asti torpparit olivat sidotut malmin tai hiilen toimituksiin, alkoi ajanjakso, jolloin väki puursi kesät peltojensa viljelyssä pientiloilla ja talvet yhtiöiden savotoilla.

Sotavuodet vaativat raskaan uhrin aikuisiksi varttuneista, mutta Karjalaan kotinsa jättämään joutuneet otettiin kuitenkin kylällä avoimin mielin vastaan. Yhdessä koettu köyhyys tuntui yhteisöllisyyden rikkaudelta.

Maausko piti yllä elinvoimaa, nuoriso varttui työvoimaksi tehtaisiin Etelä-Suomessa ja Ruotsissa. Maaseudun rakennemuutos jätti jälkensä, mutta ammattikuntarajat ylittävä kylätoiminta ja samanaikainen kesämökkikulttuuri antoivat uutta väriä ja yhteisöllisyyttä kylän elämään.

Nyt tällä hetkellä kylällä eletään varautuen uuteen muutokseen.

Kirja kuljettaa lukijaansa aina maan pinnan muotoutumisesta, jääkausien jälkeiseen maanpinnan paljastumiseen ja suurriistan metsästäjien saapumiseen, muinaiseen eränkävintäkulttuuriin ja palvontamenoihin, savolaisen väestön asettumiseen, valtioiden rajojen muotoutumiseen, kaskiviljelyn yleistymiseen, raudan valmistamiseen, patruunoiden mielivaltaisuuteen ja työvelvoitteisiin, nälänhätään ja hätäapuun, kanavan rakentamiseen, laivaliikenteeseen, venäläistämishuokaan, torpparien vapautukseen, uittoihin, koulun perustamisen vaiheisiin, opintokerhotoimintaan, järjestöjen ja kyläyhdistyksen toimintaan...

Kirjassa halutaan tuoda esille kylän maisemalliset, maaperälliset, sijainnilliset, asutushistorialliset, ammatilliset, kulttuuriset ja uskomukselliset erityispiirteet, jotka osaltaan ovat vaikuttaneet kylän vaiheisiin. Niin kuin aina, luonto kätkee edellisten sukupolvien kokeman elämän, joten kirjan kertoman kautta nykyiset asukkaat ja matkailijat toivon mukaan saavat monipuolisemman kokonaiskuvan Lastukosken kylästä ja Pisanvuoren merkityksestä.

Kirja pyrkii kuvaamaan maailman- ja valtakunnanpolitiikan, luonnonolosuhteiden, eriarvoisuuden ja hyväksikäytön heijastumia yksittäisen ihmisen ja kylän elämässä.

Kaikissa näissä yhteyksissä kylässä asuneiden positiivinen asenne ja vahva elämänusko vaikeuksienkin keskellä ovat osaltaan pieni esimerkki Suomen vaihteista tiellä yhdeksi johtavista hyvinvointivaltioista maailmassa.

Hiilimiilun vahtivuorolaiset. Henkilöt eturivissä vasemmalta lukien Helmi Miettinen, Marjatta Viinikainen, Toini Kainulainen (Ruotsalainen), Kaisa Laitinen, Kaisa Pentikäinen, Maija Airaksinen. Takana vasemmalta lukien Helmi Huovinen, Aino Heikkinen, Eetu Huovinen (KK)

Lastukosken Kylät ry esittää Nilsin pitäjäraadille, että se myöntää kirjan painatuskustannuksiin 2500 euron avustuksen

Lastukosken Kylät ry:n puolesta

Matti Korhonen, hallituksen varapuheenjohtaja

